

SAKON JA LIIKENNEVIRHEMAKSUN MÄÄRÄÄMINEN

Tiedoksianto asiakkaalle ja oikean teontarkenteen valinta

Jasmi Järvinen
Petra Riipinen

5/2021

TIIVISTELMÄ

Jasmi Järvinen & Petra Riipinen: Sakon ja liikennevirhemaksun määrääminen:

Tiedoksianto asiakkaalle ja oikean teontarkenteen valinta

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Jyrki Lounaskorpi & Nipa Puolamäki

Tutkinto: Poliisi (AMK), AMK20191

Joulukuun alussa 2016 astui voimaan uusi sakkomenettelylaki, jonka myötä poliisimiehen oikeus määrätä sakkoja omalla päätöksellään laajeni koskemaan esimerkiksi liikenteeseen liittyviä rikkomuksia. Lisäksi kesäkuun alussa 2020 otettiin käyttöön liikennevirhemaksu, joka ei ole sakko, vaan hallinnollinen maksuseuraamus lainvastaisesta menettelystä.

Opinnäytetyömme avulla haluamme helpottaa sakotustilannetta niin poliisin kuin asiakkaan etua ajatellen. Tavoitteemme on, että opinnäytetyömme auttaa poliisia ymmärtämään paremmin eri sakkolajeja ja toimintatapoja erilaisia sakkoja tiedoksiannettaessa. Kun poliisin ymmärrys asiasta lisääntyy, kynns sakon määräämiseen ja kommunikointiin asiakkaan kanssa madaltuu. Jos poliisi osaa ymmärrettävällä tavalla selittää asiakkaalle sakkoon ja liikennevirhemaksuun liittyvät oikeudelliset seikat sekä käytännön toimintamallin esimerkiksi maksamiseen ja muutoksenhakuun liittyen, myös asiakkaan oikeusturva paranee.

Opinnäytetyömme on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka produktina kokosimme muistion olennaisimmista asiakkaalle kerrottavista asioista sakkoa tai liikennevirhemaksua määrättäessä. Muistioon on lisäksi koottu teontarkenteiden hakusanoja helpottamaan sakkoon tai liikennevirhemaksuun johtaneen teon kuvauksen löytämistä. Muistio on tarkoitettu avuksi jokaiselle konstaapelille, joka työssään määrää tai antaa tiedoksi sakkoja tai liikennevirhemaksuja.

Opinnäytetyöhömme kuuluu muistion lisäksi raportti, jossa käsittelemme sakkomenettelyyn ja liikennevirhemaksuun liittyviä termejä ja lainsäädäntöä. Lisäksi kerromme raportissa, miten ja miksi toteutimme tämän opinnäytetyön, sekä esittelemme produktina syntyneen muistion sisältöä ja toteutusta.

Sivumäärä: 36 + 10

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 05/2021

Avainsanat: Poliisin operatiiviset lomakkeet, POLO, sakko, sakkomenettely, tiedoksianto, poliisi

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA	2
2.1 Aihealueen valinta	2
2.2 Omia kokemuksiamme sakotustilanteista	2
2.3 Tutkimusmateriaali ja työn rakenne	3
2.4 Työn tavoitteet	4
2.5 Toiminnallinen opinnäytetyö	5
3 AIEMPI TUTKIMUSTYÖ	7
3.1 <i>Sakkouudistus</i> , Sonja Laitinen 2017	7
3.2 <i>Uudistuneen sakkomenettelyn kenttäopas</i> , Jonne Ylisirniö 2018	7
3.3 <i>Sakkolakiuudistus</i> , Ilmari Hallamaa 2018	8
3.4 <i>POLO-Anvisning</i> , Tommy Tolppanen 2020	8
4 SAKKOMENETTELY	9
4.1 Suostumus sakkomenettelyyn	9
4.1.1 Epäillyn suostumus	10
4.1.2 Asianomistajan suostumus	10
4.2 Sakkolajit	10
4.2.1 Rikesakkomääräys RIM	11
4.2.2 Sakkomääräys SAM	11
4.2.3 Sakkovaatimus SAV	11
4.2.4 Rangaistusvaatimus RAV	12
4.2.5 Rangaistusmääräys RAM	13
4.3 Päiväsakko	13
4.3.1 Päiväsakon rahamäärän määräytyminen	13
4.3.2 Tulotietojen kiistäminen	14
4.4 Sakkojen yhdistäminen ja korottaminen	14
4.4.1 Yhteinen sakkorangaistus	14
4.4.2 Kaksi tai useampi rikesakko	15
4.4.3 Sakko ja rikesakko	15
4.4.4 APR-korotus	15
4.5 Rikosuhrimaksu	15
4.6 Menettämisseuraamus sakkomenettelyssä	16
4.7 Teonkuvaus	16

4.8 Sakkojen muuntorangaistukset.....	17
4.9 Sakon kirjaaminen valmiiksi odottamaan tiedoksiantoa	17
4.10 Sakon tiedoksiantotavat.....	18
4.11 Sakon maksamisen määräaika.....	18
4.11.1 Sakon eräpäivä	18
4.11.2 Sakon maksaminen osissa.....	19
4.12 Muutoksenhaku	19
4.13 Kuulustelu.....	19
 5 LIIKENNEVIRHEMAKSU	 20
5.1 Liikennevirhemaksun määrääminen	20
5.2 Asianosaisen suostumus ja kuuleminen	21
5.3 Liikennevirhemaksun maksamisen määräaika.....	21
5.4 Muutoksenhaku	21
5.5 Liikennevirhemaksujen yhdistäminen	22
5.6 Ajokiellon määräämiseen vaikuttavat liikennevirhemaksut.....	22
 6 POLIISIN OPERATIIVISET LOMAKKEET.....	 23
6.1 POLOn käyttötarkoitus	23
6.2 Rikosasia ja hallinnollinen seuraamus POLOssa	23
6.3 Teontarkenteen valinta	23
6.4 Poliisin harkinta	24
6.5 Lisätiedot tapahtuman kulusta	25
6.6 Omia kokemuksiamme teontarkenteiden valinnasta	25
 7 MUISTIO	 27
7.1 Muistion rakenne ja toteuttaminen	27
7.2 Aineiston keräämisen menetelmät.....	28
7.3 Teontarkenteiden rajausta	29
 8 POHDINTA.....	 31
8.1 Opinnäytetyön toteutus ja siinä esiintyneet haasteet	31
8.2 Työn luotettavuus	32
8.3 Yhteenveto ja arviointi	33
 LÄHTEET	 34

1 JOHDANTO

Joulukuun alussa 2016 astui voimaan uusi sakkomenettely, jonka myötä poliisimiehen oikeus määrätä sakkoja omalla päätöksellään laajeni koskemaan esimerkiksi liikenteeseen liittyviä rikkomuksia. Ennen uudistusta poliisi antoi vain rangaistusvaatimuksia, jotka syyttäjä myöhemmin vahvisti. Tietyissä tavallisissa rikosasioissa syyttäjällä ei enää vahvista sakkoja, vaan poliisin päätös on lopullinen.

Muutos toi mukanaan uudenlaisen toimintatavan sakotustilanteessa. Sakotustilanteeseen liittyy useita asioita, joita asiakkaalta tulee kysyä, ja joita asiakkaalle tulee kertoa aina suostumuksesta muutoksenhakuohjeisiin. Sakkolajeja on viisi erilaista, ja jokaisen kohdalla tiedoksiannon yhteydessä kerrottavat asiat ovat hieman erilaisia. Näiden lisäksi kesäkuun alussa 2020 otettiin käyttöön liikennevirhemaksu, joka ei ole sakko, vaan hallinnollinen maksuseuraamus lainvastaisesta menettelystä. Myös liikennevirhemaksun tiedoksiannossa on omat erityispiirteensä.

Poliisi toteaa kotisivullaan, että asiakkaan ei tarvitse tuntea eri sakkolajeja, vaan poliisi kertoo asian käsittelystä ja etenemisestä (Poliisi: Saitko sakon? Luettu 11.11.2020). Kysymys kuuluukin, miten poliisi voi kertoa asian käsittelystä asiakkaalle, jos hän ei itsekään täysin ymmärrä, miten asia tulee etenemään?

Poliisiopintoihimme liittyvän työharjoittelun aikana kirjasimme lukuisia sakkoja liikenteessä tapahtuneista rikkeistä, järjestyksellään rikkomuksista sekä näpistyksistä ja muista rikoslain vastaisista teoista. Huolimatta siitä, että olimme koulussa opiskelleet uutta sakkomenettelyä, emme kokeneet osaavamme sakkomenettelyn etenemistä riittävän hyvin, jotta olisimme kyenneet esittelemään asian vakuuttavasti myös asiakkaalle.

Huomasimme myös kollegoidemme keskuudessa jonkin verran negatiivisuutta uutta sakkomenettelyä kohtaan. Negatiivisuus johtui pääasiassa juuri siitä, että poliisimiehet eivät ymmärtäneet, miten sakkomenettely käytännössä toimii. Useaan kertaan totesimme, että kaikki sujuu hyvin niin kauan kuin asiakas suostuu kaikkeen eikä kysy mitään. Vaikeudet alkavat siinä kohtaa, kun asiakas toteaa ”en suostu”, puhumattakaan niistä kerroista, kun asiakas esittää kysymyksiä sakkoihin liittyen.

Lisäksi totesimme harjoittelumme aikana, että oikeita kuvauksia teoille, joista sakkoa tai liikennevirhemaksua oltiin määräämässä, oli etenkin liikenteeseen liittyvissä rikkomuksissa hankalaa löytää. Oikeaa teontarkennetta ei välttämättä löytynyt millään loogiseksi ajattelemillamme haku-sanoilla.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

2.1 Aihealueen valinta

Kun aloimme suunnitella opinnäytetöidemme aiheita, olimme aikeissa tehdä erilliset työt. Toinen meistä oli valinnut aiheekseen sakon tiedoksiantoon liittyvät haasteet, ja toisen aiheena oli oikean teontarkenteen löytäminen sakkolomakkeelle. Ensimmäisessä opinnäytetyöseminaarissa esittelimme omat suunnitelmamme, jolloin ohjaajamme ehdottivat meille töidemme yhdistämistä yhdeksi yhteiseksi työksi. Molemmilla oli suunnitelmissa tehdä sakotukseen liittyvä muistio, joten ehdotus tuntui järkevältä. Päätimme yhdistää aiheemme, ja jatkoimme opinnäytetyön suunnitteleminen yhdessä.

Pohtiessamme aiheitamme yhdessä, totesimme meillä olleen hyvin samankaltaisia ongelmatilanteita sakotustilanteissa harjoittelumme aikana. Molemmat muistelivat hetkiä, kun sakotustilanteeseen sopivaa teontarkennetta ei vain löytynyt, vaikka yritimme niitä lukuisilla eri hakusanoilla etsiä. Mieleemme muistui lukuisat radiokeskustelut, kun kollegat kyselivät toisiltaan vinkkejä, mitä teontarkennetta voisi soveltaa käsillä olevaan tilanteeseen.

Mietimme myös kysymyksiä, joita asiakkaat olivat meille sakotustilanteissa esittäneet. Harmiksemme jouduimme toteamaan, että läheskään aina emme olleet näihin kysymyksiin osanneet ammattimaisesti vastata. Siihen asiaan halusimme muutoksen. Halusimme työmme palvelevan myös asiakkaan etua, joten päätimme rajata työmme koskemaan nimenomaan asiakkaalle sakotustilanteessa kerrottavia asioita. Asiakkaan edun mukaista on, että hän saa sakotustilanteessa asiantuntevaa ja oikeaa informaatiota sakkomenettelystä.

2.2 Omia kokemuksiamme sakotustilanteista

Työharjoittelumme aikana kirjasimme ja annoimme asiakkaille tiedoksi kymmeniä sakkoja ja liikennevirhemaksuja. Ensimmäiset sakotustilanteemme sujuivatkin mallikkaasti; ilmoitimme asiakkaalle maksun suuruuden, osoitimme lomakkeelta tilitiedot, joilla sakon voi maksaa, ja kerroimme, että tarvittavat lisätiedot löytyvät sakon mukana tulostuneista ohjeista. Hyvin pian kuitenkin huomasimme, että asiakkaat kaipaavat tilanteessa opastusta paljon enemmän.

Yleisin kysymys, jonka asiakas meille sakotustilanteessa esitti, koski mahdollisuutta maksaa sakko osissa. Tiesimme kyllä, että osissa maksaminen on mahdollista, mutta meillä ei ollut varmaa tietoa siitä, miten se käytännössä tapahtuu. Emme halunneet vastata asiakkaalle ”katso sieltä ohjeista”, koska se ei mielestämme anna poliisista kovinkaan asiantuntevaa ja avuliasta kuvaa. Sen jälkeen, kun kysymys meille ensimmäisen kerran esitettiin, etsimme asiaan selkeän

vastauksen, jotta seuraavalla kerralla pystyimme neuvomaan ja opastamaan asiakasta parhaalla mahdollisella tavalla.

Sakkoa tiedoksi saadessaan useita asiakkaita ihmetytti, miksi täytyy maksaa rikosuhrimaksu, vaikka heidän sakkoon johtaneessa teossaan ei edes ollut uhria. Poliisin tulee siinäkin tilanteessa kyetä ”myymään” sakko asiakkaalle. Poliisin tulee itse tietää, miksi rikosuhrimaksu siitä huolimatta tulee kyseisessä teossa maksettavaksi, jotta hän kykenee selittämään sen myös asiakkaalle vakuuttavasti. Poliisi ei voi sanoa asiakkaalle, ettei tiedä miksi jotakin maksua ollaan hänelle määräämässä.

Työharjoittelumme aikana asiakkaita askarrutti myös liikenne rikkomusten vaikutus ajokiellon määräämiseen. Lähtekö ajokortti, kun syyllistyy jo toisen kerran vuoden sisällä ylinopeuteen? Lasketaanko kännykkään puhuminen ajon aikana toistuvien liikenne rikkomuksiin? Toisille oli epäselvää päiväsakon määritelmä. Maksanko siis yhden sakon joka päivä kymmenen päivän ajan? Lisäksi kysymyksiä aiheutti sakkojen muuntorangaistukset. Tämä on jo kuudes sakko samasta asiasta, enkä ole maksanut edellisiäkään, joudunko vankilaan?

Haastavimmiksi osoittautuivat mielestämme tilanteet, joissa asiakas ei mielestään ollut syyllistynyt mihinkään rikokseen, eikä suostunut sakkomenettelyn käyttöön. Silloin tuli mietittäväksi, annetaanko asiakkaalle siitä huolimatta sakko tiedoksi, ja suoritetaanko asiassa välittömästi esimerkiksi kuulusteluja tai muita tutkinnallisia toimenpiteitä. Miten asiakkaalle perustellaan, miksi sakkolomake hänelle silti tulostetaan? Asiakasta piti osata myös ohjeistaa, miten prosessi seuraavaksi etenee, ja mitä toimintavaihtoehtoja asiakkaalla asian suhteen on.

Kaikkiin näihin kysymyksiin olemme työharjoittelumme aikana etsineet vastauksen, koska olemme halunneet kehittyä asiakaspalvelijoina ja sakkomenettelyn käyttäjinä. Nyt osaamme useimmiten vastata asiakasta mietityttäviin kysymyksiin jo ennen kuin hän ehtii niitä edes esittää. Opinnäytetyömme muistion avulla haluamme tuoda vastaukset kysymyksiin myös kaikkien muidenkin poliisien saataville. Toivomme, että tämän työn avulla voimme parantaa niin asiakkaan kuin poliisinkin kokemusta sakotustilanteesta.

2.3 Tutkimusmateriaali ja työn rakenne

Toteutimme työmme toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka rakenne on kaksiosainen. Opinnäytetyö muodostuu raportista ja produktina laaditusta muistiosta. Raportissa kerromme, miten päädyimme valitsemaan tämän aiheen ja miksi koemme opinnäytetyömme tarpeelliseksi poliisiorganisaatiossa. Raportin teoriaosuudessa esittelemme ensin sakkomenettelyyn liittyviä termejä ja

lainsäädäntöä, sekä tietopohjan, johon muistioon kerätyt tiedot perustuvat. Tämän jälkeen käsittelemme POLOn teontarkenteita, ja niihin liittyviä ongelmakohtia.

Raportin lopussa kerromme opinnäytetyömme tuotoksena laaditun muistion sisällöstä, rajauksesta ja toteutuksesta. Viimeiseksi pohdimme koko opinnäytetyöprosessin onnistumista, sen tekemisessä ilmenneitä haasteita, sekä opinnäytetyön tekemisen vaikutusta omaan ammatilliseen kehittymiseemme.

Opinnäytetyön produktina laadittuun muistioon olemme keränneet mahdollisimman tiiviiseen ja yksinkertaiseen muotoon olennaisimmat asiakkaalle sakkoa tai liikennevirhemaksua määrättäessä kerrottavat asiat. Muistioon kootut asiat ja niihin liittyvä lainsäädäntö on esitelty laajemmin raportin teoriaosuudessa. Muistioon on lisäksi koottu vinkkejä helpottamaan yleisten, mutta hankalasti löydettävien teontarkenteiden etsimistä sakkoa tai liikennevirhemaksua kirjattaessa. Muistio on tarkoitettu avuksi jokaiselle konstaapelille, joka työssään määrää tai antaa tiedoksi sakkoja tai liikennevirhemaksuja.

Sakkomenettelyn käyttäminen ja liikennevirhemaksun määrääminen on tarkasti laissa säädeltyä. Sen takia opinnäytetyössämme ei ole käytetty asiantuntijahaastatteluja tai muita vastaavia tiedonkeruumenetelmiä, vaan tietoperustana toimii pääosin lait, hallituksen esitykset, sekä poliisin ja muiden viranomaisten ylläpitämät verkkosivustot. POLOn teontarkenteiden valintaa käsittelevässä osiossa olemme hyödyntäneet lisäksi Poliisihallituksen ylläpitämän PolStat -järjestelmän avulla tuotettuja tilastoja sekä omia kokemuksiamme asiasta.

2.4 Työn tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena oli laatia poliisimiehiä palveleva muistio, josta olisi hyötyä sakotustilanteissa päivittäisessä työelämässä. Pyrimme vastaamaan opinnäytetyössämme seuraaviin kysymyksiin:

- Minkä sakkolajin valitsen?
- Mitä asioita asiakkaalle tulee kertoa sakon tiedoksiannon yhteydessä?
- Miten vastata asiakkaan sakotustilanteessa usein esittämiin kysymyksiin?
- Miten helpottaa oikean teontarkenteen löytämistä POLOn sakkolomakkeelle?

Tavoitteenamme oli luoda lyhyt ja ytimekäs muistio, josta poliisimies voi tarvittaessa kerrata sakotukseen ja liikennevirhemaksuun liittyviä asioita. Muistioon halusimme koota sakkolajin valintaan ja sakon ja liikennevirhemaksun tiedoksiantoon liittyviä tärkeitä seikkoja mahdollisimman

yksinkertaisessa muodossa. Tämän lisäksi halusimme, että muistiosta löytyy myös vastauksia kysymyksiin, joita oman harjoittelumme aikana asiakkaat ovat meille sakotustilanteissa esittäneet.

Pyrimme siihen, että muistion tietojen avulla poliisimies pystyy paitsi itse ymmärtämään paremmin sakotusprosessin etenemistä ja pääpiirteitä, myös opastamaan asiakasta asiantuntevammin. Halusimme, että poliisi kykenee muistion perusteella opastamaan ymmärrettävällä tavalla asiakasta prosessin etenemisessä niin sakon maksamisen määrääjoissa, muutoksenhaussa, kuin sellaisissakin tilanteissa, joissa asiakas ei koe syyllistyneensä asiassa rikokseen lainkaan. Lisäksi toivomme, että muistio tarjoaa apua sopivan teontarkenteen löytämiseksi tilanteeseen, josta sakkoa tai liikennevirhemaksua ollaan määräämässä. Uuden tieliikennelain myötä teontarkenteet ovat monilta osin muuttuneet. Kaikkia teontarkenteita, joita poliisit ovat vuosia käyttäneet sakkoja kirjatessaan, ei enää olekaan olemassa. Muistion avulla halusimme helpottaa vaihtoehdoisen tilanteeseen sopivan teontarkenteen löytämistä poliisin sakotusjärjestelmistä.

Muistioon pyrimme kokoamaan tiiviisti tärkeimmät asiat, joiden avulla poliisi pystyy menestyksekkäästi hoitamaan sakotustilanteen. Lainsäädännön ja muun teoreettisen pohjan, johon muistio perustuu, selostamme ainoastaan opinnäytetyön teoriaosuudessa. Sillä tavalla pystymme pitämään muistion lyhyenä ja yksinkertaisena.

2.5 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehtoinen tapa toteuttaa ammattikorkeakoulun opinnäytetyö tutkimuksellisen opinnäytetyön rinnalla. Toiminnallisella opinnäytetyöllä pyritään ohjeistamaan, opastamaan tai järjeistämään konkreettista ammatillista toimintaa. Toiminnallinen opinnäytetyö rakentuu produktista sekä raportista, jossa kerrotaan, miten produktiin on päädytty. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme tutkimuksellisenä kehittämistyönä. Kehittämistyöksi mielletään usein esimerkiksi työelämän ongelmien ratkaisu tai uusien ideoiden tai palveluiden tuottaminen (Ojasalo ym. 2009, 19). Kehittämistyömme ei ole kuitenkaan tilaustyö, vaan se on tehty oman mielenkiintomme ja ammatillisen kehittymisemme vuoksi. Tavoitteenamme on kehittää muistio työkaluksi valvonta- ja hälytyssektorilla työskenteleville poliiseille sakkoa tai liikennevirhemaksua määrätessä.

Opinnäytetyössämme yhdistyy lainopillinen tutkimusmenetelmä sekä omat empiiriset kokemuksemme aiheesta. Lainopin tutkimuskohteena on voimassa oleva oikeus sekä lain ja muiden oikeuslähteiden merkitys (Hirvonen 2011, 23). Lainoppi selvittää oikeusnormien sisältöä esittäen

väitteitä joko normikannanottona tai tulkintakannanottona. Normikannanotolla tarkoitetaan väitettä siitä, mitä kuuluu voimassa olevaan oikeuteen. Tulkintakannanotolla tarkoitetaan väitettä oikeusnormin sisällön merkityksestä. (Hirvonen 2011, 22.)

Lainopille tyypillistä on systematisointi ja tulkinta. Systematisoinnilla tarkoitetaan tutkittavien oikeussäännöksiä järjestämistä loogisiksi ja ristiriidattomiksi kokonaisuuksiksi. (Hirvonen 2011, 25.) Käytännöllinen lainoppi eli oikeusdogmatiikka tuottaa tulkintasuosituksia käytännön lainsoveltajien avuksi (Määttä & Paso 2019). Työssämme olemme tulkinneet sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua säätelevien lakien ja asetusten sisältöä. Tulkinnat olemme keränneet työmme teoriaosioon helposti ymmärrettäväksi, loogiseksi kokonaisuudeksi. Tulkintojemme tukena olemme käyttäneet luotettaviksi arvioimiamme lähteitä, kuten viranomaisten ylläpitämiä verkkosivustoja.

3 AIEMPI TUTKIMUSTYÖ

Opinnäytetyömme suunnitteluvaiheessa selvitimme opinnäytetöiden sähköisestä julkaisupalvelusta Theseuksesta ja Poliisiammattikorkeakoulun kirjaston tietokannasta, onko vastaavanlaisia muistioita tai oppaita tehty opinnäytetyönä jo aiemmin.

Poliisin operatiiviset lomakkeet -sovellus (POLO) on ollut poliisin käytössä vuodesta 2015 asti (Hallinnon tietotekniikkakeskus, 2015). Uudistettu sakkomenettely on otettu käyttöön vuonna 2016, ja tieliikennelain uudistus on tullut voimaan kesällä 2020. Sakkomenettelyä on opinnäytetöissä ehditty käsitellä melko laajastikin. POLO:n käyttöä sivutaan joissakin Poliisiammattikorkeakoulun poliisi (AMK) -tutkinnon opinnäytetöissä, mutta kaikkia kolmea aihetta yhdisteleviä tutkimuksia tai opinnäytetöitä ei kuitenkaan ole vielä tehty.

Tässä luvussa esittelemme lyhyesti Poliisiammattikorkeakoulun opintoihin liittyen tehtyjä tutkimuksia ja opinnäytetöitä sakkomenettelystä ja POLOsta. Poliisitutkintojen opinnäytetöiden lisäksi sakkomenettelyä on käsitelty useissa opinnäytetöissä myös liiketalouden, oikeuden ja hallinnon aloilla.

3.1 Sakkouudistus, Sonja Laitinen 2017

Sonja Laitinen esittelee Poliisi (AMK) -tutkinnon opinnäytetyössään ”*Sakkouudistus - Lainsäädännön muutokset ja uudistuksen vaikutukset käytännön poliisitoimintaan*” sakkolakiuudistuksen sisältöä tavoitteineen. Opinnäytetyössä tutkitaan jonkin verran myös uudistuksen vaikutuksia Helsingin poliisilaitoksella kirjoitettujen sakkojen määrään. Opinnäytetyö on tehty vain muutama kuukausi uuden sakkolain voimaantulon jälkeen.

3.2 Uudistuneen sakkomenettelyn kenttäopas, Jonne Ylisirniö 2018

Jonne Ylisirniö on tehnyt vuonna 2018 Poliisi (AMK) -tutkinnon opinnäytetyön ”*Uudistuneen sakkomenettelyn kenttäopas*”. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa Ylisirniö käsittelee sakkomenettelyn muutosta, ja sen vaikutusta poliisin työhön. Opinnäytetyössään Ylisirniö vastaa myös poliisien keskuudessa heränneisiin kysymyksiin aiheeseen liittyen. Opinnäytetyössään Ylisirniö sivuaa joiltain osin myös Poliisin operatiiviset lomakkeet -sovellusta.

Ylisirniön kenttäoppaassa kerrotaan uudistuneen sakkomenettelyn tuomista muutoksista käytännön esimerkeillä ja konkreettisilla ohjeilla, joita on havainnollistettu Poliisin operatiivista loma-sovellusta POLOa käyttäen. Kenttäoppaassa on vastauksia ja ohjeita POLO:n käyttäjälle erilaisiin käytännön tilanteisiin.

3.3 Sakkolakiuudistus, Ilmari Hallamaa 2018

Ilmari Hallamaa on tehnyt vuonna 2018 poliisin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyönä tutkielman *“Sakkolakiuudistus – Lakiuudistuksen tavoitteet ja vaikutukset poliisin liikennevalvonnan tuloksiin”*. Tutkielmassa Hallamaa perehtyy sakkolakiuudistukseen ja tutkii sen vaikutuksia poliisin valvontatoimintaan.

3.4 POLO-Anvisning, Tommy Tolppanen 2020

Ylisirniön lisäksi POLO-sovellusta opinnäytetyössään käsittelee Poliisiammattikorkeakoulun ruotsinkielisen AMK-tutkinnon suorittanut Tommy Tolppanen. Tolppanen on laatinut toiminnallisen opinnäytetyön *“POLO – Anvisning”*, joka on ruotsinkielinen käännös POLO-ohjeesta.

Tolppanen kertoo opinnäytetyöraportissaan produktinsa olevan tarkoitettu etenkin Poliisiammattikorkeakoulun ruotsinkielistä linjaa opiskelevien käyttöön. Raportissaan Tolppanen käsittelee mm. ruotsinkielisen ohjeen tarpeellisuutta, sekä POLOn historiaa ja kehitysvaiheita. Ennen Tolppasen käännöstä ruotsia äidinkielenään puhuvilla poliisiopiskelijoilla ei ole ollut mahdollisuutta tutustua POLOon ennen työharjoittelun alkua omalla äidinkielellään. Joillakin opiskelijoista on Tolppasen mukaan voinut olla vaikeuksia suomen kielen kanssa, kun POLOa on käsitelty koulussa. Tällöin sovelluksen käytön oppiminen on ollut hankalaa, ja se on näkynyt myös työharjoittelussa POLOa käyttäessä.

Tolppanen on haastatellut opinnäytetyöhönsä POLOn kehittämisessä keskeisessä asemassa olleita Poliisihallituksen teknologiayksikön ylitarkastaja Arto Huuskosta sekä ylikomisario Antti Jerosta, ja saanut siten kerättyä raporttiinsa paljon aiemmin kirjoittamatonta tietoa POLOsta.

4 SAKKOMENETTELY

Nykyuotoinen sakkolaki astui voimaan 1.12.2016. Sakkomenettelystä säädetään laissa sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010, myöhemmin tekstissä käytetään lyhennettä SML). Sakkomenettelyllä tarkoitetaan tuomioistuimen ulkopuolella tapahtuvaa sakkoasian kirjallista käsittelyä ja ratkaisua (Syyttäjälaitos, luettu 4.1.2021).

Sakkomenettely on normaaliin, täysimääräiseen rikosprosessiin verrattuna helpotettu, nopeampi ja siten myös kustannustehokkaampi tapa käsitellä rikosasioita. Normaalisissa rikosprosessissa esitutkintaviranomainen suorittaa rikosasiassa esitutkinnan, jonka perusteella syyttäjä tekee asiassa syyteharkinnan. Tämän jälkeen rikosasia käsitellään tuomioistuimessa. Sakkomenettelyssä rikosasia käsitellään tuomioistuimen ulkopuolella, ja tuomiovaltaa käyttävät esitutkintaviranomaiset ja syyttäjä. Sakkomenettelyä voidaan soveltaa rikosasioissa, jotka ovat yksinkertaisia sekä selviä, ja joista ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin rikesakko, sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. (Poliisihallitus 2019, 1.)

Sakon ohella sakkomenettelyssä voidaan määrätä esimerkiksi rikoksella saavutettua hyötyä koskeva, enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus. Lisäksi sakkomenettelyssä määrätään 40 euron suuruinen rikosuhrimaksu niissä tilanteissa, joissa laki rikosuhrimaksusta sitä edellyttää. (Syyttäjälaitos, luettu 4.1.2021.)

Rangaistus voidaan määrätä sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisesti silloinkin, kun rikkomuksesta saattaa seurata lisäksi muu kuin edellä tarkoitettu seuraamus, jos rikkomuksen tehneelle ei vaadita määrättäväksi tätä seuraamusta (SML 1§ 2 mom).

Sakkomenettelyä ei kuitenkaan voida soveltaa tilanteessa, jossa epäilty on viimeisen vuoden sisällä syyllistynyt vähintään kuusi kertaa samankaltaiseen, sakkomenettelyssä ratkaistavaan rikkomukseen, kun tekojen samankaltaisuus osoittaa kokonaisuutena arvioiden piittaamattomuutta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan (SML 1§ 5 mom). Tällöin asiasta kirjataan tarvittaessa rikosilmoitus, ja asia etenee normaaliin esitutkintaprosessiin.

4.1 Suostumus sakkomenettelyyn

Sakkomenettelyä voidaan käyttää ainoastaan siinä tapauksessa, että sekä rikoksesta epäilty että asianomistaja suostuvat asian käsittelyyn sakkomenettelyssä. Samalla kun asiakkaalta tiedustellaan suostumusta sakkomenettelyyn, tulee hänelle myös kertoa, mitä suostumuksen anta-

minen tosiasiallisesti tarkoittaa. Suostumuksen voi peruuttaa siihen asti, kunnes asiassa on annettu ratkaisu. (Poliisihallitus 2019, 16.) Käytännössä suostumuksen selvittämisessä on kyse siitä, haluaako asianomistaja ja epäilty saattaa rikosasian tuomioistuimen käsiteltäväksi, vai käyttääkö poliisi asiassa tuomiovaltaa määräämällä epäillylle asiassa sakkorangaistuksen (Poliisihallitus 2019, 17).

4.1.1 Epäillyn suostumus

SML:n 4§:n mukaan asia soveltuu sakkomenettelyyn, mikäli epäilty suostuu asian ratkaisemiseen sakkomenettelyssä ja luopuu oikeudesta suulliseen käsittelyyn. Epäillyn ei siis tarvitse tunnustaa tekoa tai hyväksyä seuraamusta, jotta asia voidaan käsitellä sakkomenettelyssä. Epäillylle tulee kuitenkin kertoa, mikä seuraamus hänelle menettelyssä määrätään.

Suostumus annetaan sakkomenettelyä käyttävälle tai esitutkintaa suorittavalle virkamiehelle tai viralliselle syyttäjälle. Rangaistusvaatimuksen kohdalla epäillyn katsotaan suostuneen sakkomenettelyyn, mikäli hän maksaa sakon tai rikesakon kokonaan tai edes osittain 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta. (SML 4§.)

4.1.2 Asianomistajan suostumus

Sakkomenettelyn käyttäminen edellyttää myös asianomistajan suostumusta sakkomenettelyn käyttöön. Asianomistajan kannalta oleellista on ymmärtää, että sakkomenettelyssä ei käsitellä yksityisoikeudellisia korvausvaatimuksia. Suostuessaan sakkomenettelyn käyttöön asianomistaja luopuu paitsi oikeudestaan suulliseen käsittelyyn, myös mahdollisuudesta vaatia epäillyltä vahingonkorvausta (Poliisihallitus 2019, 22).

Jos kyseessä on asianomistajarikos, sakkomenettelyn käytön edellytyksenä on lisäksi asianomistajan rangaistusvaatimus (Poliisihallitus 2019, 21). Mikäli kyseessä ei ole asianomistajarikos, eikä asianomistajalla ole asiassa rangaistusvaatimusta, ei häneltä tarvita myöskään suostumusta sakkomenettelyn käyttöön (Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997 5a:1).

4.2 Sakkolajit

Sakkomenettelyssä epäillylle voidaan antaa rikesakkomääräys, sakkomääräys, sakkovaatimus, rangaistusvaatimus tai rangaistusmääräys. Käytettävä sakkolaji riippuu rikoksen laadusta, siitä määrättävästä seuraamuksesta ja epäillyn antamista suostumuksista.

4.2.1 Rikesakkomääräys RIM

SML 2§:n mukaan rikesakkomääräyksellä tarkoitetaan ratkaisua, jolla määrätään rikesakko ja menettämisseuraamus. Rikesakon määrää poliisimies tai virallinen syyttäjä sekä joissain tapauksissa myös tullimies, rajavartiomies ja erätarkastaja (SML 3§).

Rikesakolla tarkoitetaan euromäärältään kiinteää varallisuusrangaistusta, joka on säädetty tiettyjen rikkomusten rangaistukseksi. Rikesakkorikkomuslain mukaisista teoista ei voida määrätä muuta rangaistusta kuin rikesakko. (Syyttäjälaitos, luettu 4.1.2021.) Rikesakolla käsiteltävistä rikkomuksista säädetään laissa rikesakkorikkomuksista (986/2016). Rikesakko on suuruudeltaan 20–200 euroa (Valtioneuvoston asetus rikesakkorikkomuksista 1081/2015 3§).

4.2.2 Sakkomääräys SAM

Sakkomääräyksellä tarkoitetaan ratkaisua, jolla valvontaa suorittava virkamies määrää rikkomuksesta sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen (SML 2§).

Sakkomääräys on poliisin toimivaltaan kuuluva ratkaisu, jolla voidaan määrätä rikkomuskohtaisesti enintään 20 päiväsakon suuruinen sakko. Sakkomääräyksen voi antaa poliisin lisäksi tullimies, rajavartija tai erätarkastaja. Sakkomääräyksellä määrättyt päiväsakot, sakon korotukset, menettämisseuraamukset ja rikosuhrimaksu pannaan täytäntöön kuin lainvoimainen tuomio. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 4.1.2021.)

Sakkomääräyksen voi antaa esimerkiksi suurimmasta osasta liikennesrikoksia, kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta ja näpistyksestä (Syyttäjälaitos, luettu 4.1.2021). Sakkomääräyksellä käsiteltävät rikkomukset on listattu SML:n kolmannessa pykälässä.

Poliisi voi määrätä sakkomääräyksellä myös yli 20 päiväsakon suuruisen yhteisen sakkorangaistuksen useammasta eri teosta, kunhan yhteisen sakkorangaistuksen mistään yksittäisestä teosta ei ole säädetty yli 20 päiväsakon seuraamusta (HE 94/2009, 30).

4.2.3 Sakkovaatimus SAV

Sakkovaatimuksella tarkoitetaan epäillylle annettavaa vaatimusta, jolla hänelle vaaditaan rikkomuksesta sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta. Sakkovaatimuksella vaaditaan sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta myös epäillyn pyydettyä päiväsakon rahamäärän määrätymisperusteen muuttamista. (SML 2§.)

Rikkomuksissa, joissa seuraamus on yksittäisestä teosta yli 20 päiväsakkoa, tai jos rikkomusta ei ole listattu SML:n 3§:n 2 momentin luetteloon, tulee poliisimiehen kirjata epäillylle sakkomääräyksen sijasta sakkovaatimus (Ylisirniö 2018, 17). Myös epäillyn kiistäessä tulotietonsa, poliisin tulee kirjata asiassa sakkovaatimus (Taipale & Arvelin, luettu 1.2.2021).

Sakkovaatimus kirjataan kuten muutkin sakot. Sakkovaatimus on tiedoksiannon jälkeen toimitettava viralliselle syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten (SML 13§).

Sakkovaatimuksen perusteella epäillyllä ei ole vielä maksuvelvollisuutta. Sakkovaatimuksen yhteydessä epäillylle annetaan kuitenkin tilitiedot, jonka perusteella hän voi halutessaan suorittaa sakon ja muut maksut jo etukäteen ennen syyttäjän antamaa rangaistusmääräystä. Mikäli syyttäjä rangaistusmääräyksessä jättää seurauksen määräämättä tai lieventää vaatimuksessa esitettyä seuraamusta, epäillyn liikaa maksama rahamäärä palautetaan. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 4.1.2021.)

4.2.4 Rangaistusvaatimus RAV

Rangaistusvaatimuksella tarkoitetaan epäillylle tiedoksi annettavaa sakkorangaistusta tai rikesakkoa sekä menettämisseuraamusta koskevaa vaatimusta tilanteessa, jossa epäilty ei suostu asian käsittelemiseen sakkolain mukaisessa menettelyssä (SML 2§).

Jos epäilty ei sakon tai rikesakon tiedoksiantohetkellä suostu sakkomenettelyyn, esitutkintaviranomainen voi antaa hänelle rangaistusvaatimuksen. Tämän jälkeen epäillyllä on 30 päivää aikaa suostua asian käsittelyyn sakkomenettelyssä maksamalla sakko tai osa siitä. (Syyttäjälaitos, luettu 30.1.2021.) Tällöin seuraamus vahvistetaan sakkomääräyksellä, rikesakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. Näin vahvistettua sakkomääräystä tai rikesakkomääräystä ei anneta enää erikseen tiedoksi. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 4.1.2021.)

Ellei epäilty maksa sakkoa määräajassa, asia etenee normaaliin rikosprosessiin eli esitutkintaan, syyteharkintaan ja mahdolliseen oikeudenkäyntiin. Myöhästynyttä maksua ei oteta vastaan, vaan se palautetaan maksajalle. (Syyttäjälaitos, luettu 30.1.2021.)

4.2.5 Rangaistusmääräys RAM

Rangaistusmääräyksellä tarkoitetaan ratkaisua, jolla virallinen syyttäjä sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen perusteella määrää sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen (SML 2§).

Jos teosta on annettava yli 20 päiväsakkoa tai teko ei kuulu esitutkintaviranomaisen toimivaltaan, sakon määräämisestä vastaa syyttäjä. Rangaistusmääräykset kuuluvat syyttäjän yksinomaiseen toimivaltaan. (Syyttäjälaitos, luettu 4.1.2021.)

Rangaistusmääräystä edeltää poliisin antama sakkovaatimus tai maksettu rangaistusvaatimus, johon syyttäjä voi tehdä tarpeelliseksi katsomiaan muutoksia. Myös tilanteissa, joissa epäilty ja sakkoa antava viranomainen eivät ole yhtä mieltä sakotettavan tulotiedoista, poliisi antaa epäilylle sakkovaatimuksen. Epäilty voi toimittaa syyttäjälle selvityksen maksukyvyystään, ja syyttäjä antaa asiassa rangaistusmääräyksen. Sen jälkeen rangaistusmääräys lähetetään tiedoksisajalle postitse. (Syyttäjälaitos, luettu 4.1.2021.)

4.3 Päiväsakko

Sakkorangaistus tuomitaan päiväsakkoina, joiden vähimmäismäärä on yksi ja enimmäismäärä 120 (Rikoslaki 39/1889 2a:1). Päiväsakkojen lukumäärä riippuu siitä, mistä rikoksesta sakko määrätään. Sakon kokonaismäärä on päiväsakkojen lukumäärä kerrottuna päiväsakon rahamäärällä (RL 2a:3).

4.3.1 Päiväsakon rahamäärän määräytyminen

Päiväsakon rahamäärään vaikuttavat tuomitun nettotulot. Nettotulolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka henkilölle jää kuukausituloista käteen, kun siitä on vähennetty verot, työttömyysvakuutusmaksu ja muut pakolliset vakuutusmaksut. Nettotuloista vähennetään 255 euroa, jonka jälkeen saatu rahamäärä jaetaan 60:llä. Huollettavat alaikäiset lapset vähentävät yksittäisen päiväsakon rahamäärää 3 euroa. (Oikeuslaitos, luettu 30.1.2021.)

Tuomioistuimessa päiväsakko määrätään oikeudenkäynnin aikaisten tulojen perusteella. Sakko-menettelyssä annetun sakkorangaistuksen perusteena on sakon antamishetken tulotiedot. (RL 2a:2.)

4.3.2 Tulotietojen kiistäminen

Vaikka epäilty hyväksyisi tekonsa seuraamuksen, voi hän silti kiistää tulotietonsa. Mikäli epäilty toteaa sakotushetken tulojensa olevan olennaisesti erilaiset kuin verottajan ilmoittamat tulotiedot, hän voi vaatia päiväsakon rahamäärän määrätymisperusteen muuttamista. Tällöin epäillylle ei anneta sakkomääräystä, vaan sakkovaatimus. Tämän jälkeen epäillyllä on kaksi viikkoa aikaa toimittaa maksukykyensä ja tulotietoihinsa perustuva selvitys syyttäjälle. (Taipale & Arvelin, luettu 1.2.2021.)

Sakotustilanteessa poliisi voi myös itse muuttaa päiväsakon rahamäärän määrätymisperustetta. Poliisin tulee aina selvittää epäillyn kanta omiin tulotietoihinsa. Sakkoa ei voida määrätä ainoastaan verottajan tulotietojen perusteella. Poliisi voi käyttää päiväsakon määrätymisperusteena myös epäillyn itse ilmoittamaa tulotietoa, mikäli kokee henkilön selvityksen tulojen muutoksesta riittävän uskottavaksi. (Taipale & Arvelin, luettu 1.2.2021.)

4.4 Sakkojen yhdistäminen ja korottaminen

Jos epäilty syyllistyy samalla teolla useampaan sakolla käsiteltävään rikokseen tai rikkomukseen, kaikkia yksittäisistä teoista määrättäviä seuraamuksia ei määrätä täysimääräisesti. Tässä kappaleessa kerromme, millä tavalla ja missä tilanteissa sakkoja tulee yhdistää tai korottaa sen sijaan, että jokaisesta teosta määrättäisiin yksittäisten tekojen täysimääräisten sakko- tai rikesakkorangaistusten yhteenlaskettu summa.

4.4.1 Yhteinen sakkorangaistus

Rikoslain 7. luvussa säädetään yhteisestä rangaistuksesta. Jos epäilty olisi tuomittava samalla kertaa sakkorangaistukseen useammasta rikoksesta, tuomitaan hänet yhteiseen sakkorangaistukseen. Yhteinen sakkorangaistus ei saa olla suurempi kuin 240 päiväsakkoa, eikä yhteinen sakkorangaistus saa olla ankarampi kuin rikosten enimmäisrangaistusten yhteenlaskettu määrä. (RL 7:3.)

Yhteinen sakkorangaistus määrätään siten, että teoista seuraava ankarin rangaistus määrätään maksettavaksi kokonaan. Muut sakolla käsiteltävät teot lisäävät päiväsakkojen lukumäärää kolmasosalla rikoksen päiväsakkoista. (Poliisihallitus 2019, 88.)

4.4.2 Kaksi tai useampi rikesakko

Jos epäillylle olisi tuomittava samalla kertaa useampi rikesakko, tuomitaan rangaistukseksi vain yksi rikesakko. Rikesakko määrätään siten, että teoista säädetyn ankarimman rikesakon summaa korotetaan 40 eurolla. (RL 7:3b.)

4.4.3 Sakko ja rikesakko

Mikäli epäilty syyllistyy samalla kertaa useampaan rikokseen, joista olisi tuomittava samalla kertaa sakkorangaistus ja rikesakko, tuomitaan rangaistukseksi sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus, jota korotetaan 40 eurolla. Mikäli sakkorangaistus tai yhteinen sakkorangaistus olisi määrältään alempi kuin samalla kertaa määrättävistä rikesakoista ankarin, korotetaan sakkorangaistus ankarimman rikesakon suuruiseksi. Sen jälkeen sakkorangaistukseen lisätään 40 euron korotus. (RL 7:3a.)

4.4.4 APR-korotus

Suurin ylinopeudesta määrättävä liikennevirhemaksu on suuruudeltaan 200 euroa. Mikäli sakolla käsiteltävässä ylinopeustapauksessa päiväsakkojen summa jää alle suurimman määrättävän liikennevirhemaksun, sakon summa korotetaan 200 euroon. (RL 2a:3; APR 7§.)

4.5 Rikosuhrimaksu

Lain rikosuhrimaksusta (669/2015) 1§:n mukaan kyseisessä laissa säädetään rikoksentekijälle määrättävästä rikosuhrimaksusta. Laki on tullut voimaan 1.12.2016, eli samana päivänä kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annettu laki (Laki rikosuhrimaksusta 8§).

Rikosuhrimaksulla tarkoitetaan rikoksen tekijöiltä perittävää maksua. Rikosuhrimaksulla rahoitetaan rikoksen uhrien tukipalveluita (Rikosuhripäivystys, luettu 16.1.2021). Lain rikosuhrimaksusta 1§:n mukaan rikosuhrimaksujen tuottoa vastaavalla määrällä vahvistetaan rikoksen uhrien tukipalveluihin kohdennettavaa valtion rahoitusta.

Rikosuhrimaksu määrätään maksettavaksi kaikille täysi-ikäisille, jotka tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta voisi seurata vankeutta. Myös yhteisösakkoon tuomittu oikeushenkilö on velvollinen suorittamaan rikosuhrimaksun. (Laki rikosuhrimaksusta 2§.) Rikoksella ei siis tarvitse olla konkreettista uhria, vaikka maksua nimitetäänkin rikosuhrimaksuksi, vaan riittää että teosta voisi seurata vankeutta (Ylisirniö 2018, 25).

Rikosuhrimaksun määrään vaikuttaa teon rangaistusasteikko. Mikäli teosta säädetty ankarin rangaistus on enintään kuusi kuukautta vankeutta, rikosuhrimaksun määrä on 40 euroa. Mikäli teosta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, rikosuhrimaksun määrä on 80 euroa. Oikeushenkilölle määrättävä rikosuhrimaksu on aina 800 euroa. (Laki rikosuhrimaksusta 3§.) Mikäli rikosuhrimaksu olisi rahamäärältään suurempi kuin tekijälle tuomittava tai määrättävä sakko, rikosuhrimaksua ei voida määrätä maksettavaksi (Laki rikosuhrimaksusta 4§).

Rikosuhrimaksun määrää tuomioistuin rangaistusta tuomitessaan. SML:n mukaisessa sakkomenettelyssä rikosuhrimaksun määrää rangaistusmääräyksen yhteydessä syyttäjä ja sakkomääräyksen yhteydessä poliisi, tullimies, rajavartija ja erätarkastaja. (Laki rikosuhrimaksusta 4§.)

Poliisimies ei voi sakkomenettelyssä määrätä sakkoa teosta, josta ankarin säädetty rangaistus on yli kuusi kuukautta vankeutta (Poliisihallitus 2019, 1). Käytännössä siis poliisin sakkomenettelyssä määräämät rikosuhrimaksut ovat aina suuruudeltaan 40 euroa.

4.6 Menettämisseuraamus sakkomenettelyssä

Sakkomenettelyssä menettämisseuraamuksen kohde voi olla arvoltaan enintään 1000 euroa (SML 1§). Rikoslain 10. luvun 1§:n mukaan menettämisseuraamuksen määräämisen edellytyksenä on laissa rangaistavaksi säädetty rikos.

Sakkomenettelyssä menettämisseuraamus voi kohdistua rikoksentekovälineen (RL 10:4), rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn (RL 10:2), rikoksentekovälineen tai muun omaisuuden sijasta määrättävän arvon (RL 10:8) tai muun omaisuuden (RL10:5) menettämiseen.

4.7 Teonkuvaus

Sakkoon tulee kirjata teonkuvaus, jossa kerrotaan sakkoon johtanut teko, sekä perustellaan asiassa annettu päätös. Teonkuvauksesta tulee ilmetä tapahtumainkulku, joka täyttää rikoksen tunnusmerkistön sekä mihin lainkohtiin rikos ja sen rangaistavuus perustuu. (Taipale & Arvelin, luettu 1.2.2021.)

Teontarkenteita ja kuvauksia käsitellään tarkemmin tämän raportin luvussa 6.

4.8 Sakkojen muuntorangaistukset

Jos sakkorangaistukseen tuomittu henkilö jättää sakon maksamatta eikä häneltä saada perittyä sakkoa rahana, sakkorangaistus voidaan muuntaa vankeudeksi. Käräjäoikeus haastaa sakotetun henkilön muuntorangaistuksen määräämiseksi tarkoitettuun istuntoon. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 30.1.2021.)

Vain tuomioistuimen määräämät sakkorangaistukset voidaan muuntaa vankeudeksi. Käytännössä se tarkoittaa, että poliisimiehen sakkomääräyksellä vahvistama päiväsakko, syyttäjän vahvistama rangaistuspäiväyksä sakko tai rikesakko eivät ole muuntokelpoisia sakkorangaistuksia. Sakkoa ei myöskään voida muuntaa vankeudeksi, mikäli maksamattomia päiväsakkoja on vähemmän kuin 16 tai sakon saanut henkilö on sakkoon johtaneen rikoksen tekohetkellä ollut alle 18-vuotias. (RL 2a:4.)

1.1.2021 tulleen uudistuksen myötä sakon muuntorangaistuksen käyttöä laajennettiin. Jos henkilö syyllistyy toistuvasti samankaltaisiin rikkomuksiin, sakkorikos on käsiteltävä tuomioistuinmenettelyssä. Kuuden samankaltaisen teon perusteella poliisin tai syyttäjän määräämän sakkorangaistuksen jälkeen seitsemäs rikkomus käsitellään tuomioistuimessa. Siten teosta määrättävästä sakosta tulee muuntokelpoinen, mikäli sakkoa ei saada rahana perittyä. (Oikeusministeriö, luettu 20.1.2021.)

Muuntorangaistuksen pituus oli vuoden 2020 loppuun asti yksi vankeuspäivä kolmea maksamattontaa päiväsakkoa kohti. Tammikuun alusta 2021 lähtien voimaan astuneen lain mukaisesti yhtä vankeuspäivää vastaa neljä maksamattontaa päiväsakkoa (RL 2a:5).

Jos sakkorangaistukseen tuomittu henkilö ennen muuntorangaistuksen suorittamisen aloittamista maksaa muunnetuista sakoista olevan rahamäärän kokonaan, muuntorangaistus raukeaa (Laki sakon täytäntöönpanosta 35§).

4.9 Sakon kirjaaminen valmiiksi odottamaan tiedoksiantoa

Jos epäillyltä on saatu suostumus sakkomenettelyn käyttöön, sakko voidaan kirjata poliisin tietojärjestelmiin valmiiksi odottamaan tiedoksiantoa. Tällöin sakon voi antaa tiedoksi kuka tahansa poliisimies, mutta sakon määrääjä on se henkilö, joka sakon on kirjannut ja kysynyt epäillyn suostumukset. Tulotietoihin epäilty voi ottaa kantaa sakon tiedoksiannon yhteydessä. (Taipale & Arvelin, luettu 2.1.2021.)

Mikäli epäillyn suostumukset eivät ole tiedossa, sakkoa ei voida määrätä. Siinä tapauksessa sakko voidaan edelleen joiltain osin kirjata valmiiksi, mutta sakon tiedoksiantajan on kysyttävä epäillyn suostumus sakkomenettelyyn. Tällöin päätös sakon määräämisestä tapahtuu vasta tiedoksiannon yhteydessä, joten myös sakon määrääjä on suostumukset kysynyt poliisimies. Sakoon ei saa kirjata suostumuksia valmiiksi, ellei niitä tosiasiallisesti epäillyltä ole saatu. (Taipale & Arvelin, luettu 1.2.2021.)

4.10 Sakon tiedoksiantotavat

Rikesakkomääräys, sakkomääräys, sakkovaatimus ja rangaistusvaatimus tulee antaa epäillylle tiedoksi heti suppean esitutinnan päätyttyä. Jos tiedoksianto ei ole mahdollista heti, voidaan tiedoksianto hoitaa myöhemmin henkilökohtaisena tiedoksiantona. Tiedoksiannon voi suorittaa myös postitse saantitodistusta vastaan. Tiedoksiannon voi lähettää kirjepostina vain, jos voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. (Taipale & Arvelin, luettu 1.2.2021.)

Sakkomenettelyssä käsiteltävissä asioissa ei voi käyttää puhelintiedoksiantoa, koska sakon tiedoksiantotavat on määritelty sakkomenettelylain 11§:ssä. Tiedoksiantotavoissa ei ole esitetty vaihtoehtona puhelimitse suoritettavaa tiedoksiantoa, joten sakkomenettelyssä käsiteltävissä asioissa ei voi käyttää puhelintiedoksiantoa.

4.11 Sakon maksamisen määräaika

4.11.1 Sakon eräpäivä

Rikesakko- ja sakkomääräyksellä määrätty sakko on maksettava 30 päivän kuluessa sakon tiedoksisaannista. Sakkolomakkeen maksutiedoissa ilmoitetaan maksun eräpäivä. (POLO: Sakkomääräys.)

Asiakkaalla on 30 päivää aikaa maksaa rangaistusvaatimus. Maksamalla rangaistusvaatimuksen edes osittain, asiakas suostuu samalla sakkomenettelyn käyttöön. Mikäli maksua ei ole 30 päivässä suoritettu, siirretään asia esitutkintaan. (POLO: Rangaistusvaatimus.)

Poliisin antamassa sakkovaatimuksessa ei ole eräpäivää, sillä sakkovaatimus siirtyy syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten. Syyttäjän lähettämässä rangaistusmääräyksessä on maksulle määräaika. Sakon voi kuitenkin maksaa sakkovaatimuksessa olevien maksutietojen perusteella jo ennen kuin syyttäjä on lopullisesti ratkaissut asian. (POLO: Sakkovaatimus.)

4.11.2 Sakon maksaminen osissa

Maksukehotuksen saapumiseen asti sakkoa voi maksaa minkä suuruisissa osissa tahansa käyttämällä aina samaa, maksutiedoissa annettua viitenumeroa. Mikäli sakon saaja ei ole maksanut sakkoa 30 päivän kuluessa sakon tiedoksisaannista, asia siirtyy Oikeusrekisterikeskukselle täytäntöönpantavaksi. Oikeusrekisterikeskus lähettää sakon saajalle maksukehotuksen, jossa on ilmoitettu uusi eräpäivä. Sakon saajalla on vielä mahdollisuus suorittaa maksu uuteen eräpäivään mennessä ennen kuin Oikeusrekisterikeskus hakee ulosottoa. Maksukehotuksen mukana tulee myös ohjeet, joilla sakon saaja voi hakea lisää maksuaikaa sakon maksamiseen. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 4.1.2021.)

4.12 Muutoksenhaku

Rikesakko-, sakko- ja rangaistusmääräykseen voi hakea muutosta valittamalla tekopaikan käräjäoikeuteen. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa rikesakko- tai sakkomääräyksen tiedoksisaamisesta. Rangaistusmääräyksen valituksen voi tehdä 60 päivän kuluessa suostumuksen antopäivästä tai viimeistään 30 päivän kuluessa rangaistusmääräyksen antopäivästä. (SML 34§.)

Valituskirjelmässä tulee kertoa mihin ja millä perusteella muutosta haetaan sekä se, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi. Valitukseen voi liittää esimerkiksi todistusaineistoa tai mahdollisten todistajien yhteystietoja. (SML 35a§.)

4.13 Kuulustelu

Jos sakkolajiksi valikoituu rangaistusvaatimus ja on todennäköistä, että epäilty ei jälkikäteenkään tule sakkoa maksamalla antamaan suostumustaan sakkomenettelyn käyttöön, epäilty voidaan kuulla asiassa heti. Mikäli asianomistaja on paikalla, myös hänet voidaan kuulla asiassa heti.

Jos epäilty ei maksa sakkoa 30 päivän kuluessa, asia palaa esitutkintaan. Tällöin tarvittavat tutkintatoimenpiteet on jo ainakin osittain tehty, ja asia voidaan siirtää nopeammin syyteharkintaan.

5 LIIKENNEVIRHEMAKSU

Uuden tieliikennelain (729/2018, myöhemmin tekstissä käytetään lyhennettä TLL) myötä 1.6.2020 alkaen tieliikenteessä aiemmin määrätty rikesakko korvattiin liikennevirhemaksulla. Liikennevirhemaksu voidaan määrätä seuraamukseksi tieliikennelaissa rangaistaviksi säädetyistä liikenneriikkomuksista. Lisäksi liikennevirhemaksu voidaan määrätä seuraamukseksi myös ajoneuvolaissa (1090/2002), ajokorttilaissa (386/2011), liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) ja uudessa vesiliikennelaissa (782/2019) säädetyistä hallinnollisista rikkomuksista. (Traficom, luettu 30.1.2021.)

Liikennevirhemaksu on kiinteämääräinen seuraamus lainvastaisesta menettelystä, jonka maksu vaihtelee rikkomuksen mukaan 20-200 euron välillä. Liikennevirhemaksu ei ole sakko, vaan se on hallinnollinen maksuseuraamus. (Poliisi, luettu 1.5.2021.)

Liikennevirhemaksulla pyritään korostamaan sitä, että sakkorangaistus on varattu rangaistukseksi vakavammille liikenneriikoksille. Moitittavuudeltaan vähäinen teko käsitellään liikennevirhemaksulla, kun taas sakko ja muut rikosoikeudelliset rangaistukset on tarkoitettu moitittavuudeltaan vakavampia tekoja varten. (Traficom, luettu 30.1.2021.)

Koska liikennevirhemaksu ei ole sakko, vaan hallinnollinen seuraamus, sen käyttämisessä ei sovelleta lakia sakon ja rikesakon määräämisestä. Liikennevirhemaksun määräämisestä säädetään tieliikennelain 6. luvussa. Koska asia ratkaistaan hallinnollisessa menettelyssä, tulee liikennevirhemaksua määrättäessä noudattaa myös hallintolakia (434/2003).

5.1 Liikennevirhemaksun määrääminen

Liikennevirhemaksu voidaan määrätä tieliikennelaissa säädettyjen liikenneriikkomusten seuraamuksena 15 vuotta täyttäneelle tienkäyttäjälle (TLL 160§). Tieliikennelain 160§:ssä on määritelty tilanteet, joissa liikennevirhemaksua ei kuitenkaan määrätä.

Jos tienkäyttäjää epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuinmessä vireillä olevassa rikosasiassa, tai hänelle on jo annettu samasta teosta lainvoimainen tuomio tai määrätty rangaistus, ei liikennevirhemaksua saa määrätä. Myös silloin, jos henkilön epäillään samalla teolla syylistyneen rikokseen, liikennevirhemaksua ei määrätä lainkaan. Seuraamus tulee jättää määräämättä myös silloin, jos liikenneriikkomus on johtunut anteeksi annet-

tavasta huolimattomuudesta, tai seuraamus olisi muuten ilmeisen kohtuuton. Liikennevirhemaksun ollessa vähäinen, tulee rikkomuksesta antaa liikennevirhemaksun määräämisen sijasta suullinen tai kirjallinen huomautus. (TLL 160§.)

5.2 Asianosaisen suostumus ja kuuleminen

Toisin kuin sakkomenettelyä käytettäessä, liikennevirhemaksun määrääminen ei edellytä asianosaisen suostumusta asian ratkaisemiseen poliisimiehen määräyksellä. Asianosaiselle tulee kuitenkin varata tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Hallintolain 34§:n mukaisesti asianosaisen on ennen asian ratkaisemista saatava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta ja antaa selvityksensä asioista, jotka voisivat vaikuttaa ratkaisuun.

Jos liikennevirhemaksua ollaan määräämässä alle 18-vuotiaalle, tai muuten vajaavaltaiselle henkilölle, tulee hänen huoltajalleen, edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen varata tilaisuus lausuman antamiseen asiassa (Hallintolaki 35§). Käytännössä se tarkoittaa, että liikennevirhemaksua ei voida määrätä vajaavaltaiselle ennen kuin hänen edustajansa on tavoitettu antamaan asiassa lausumansa. Mikäli edustajaa ei voida välittömästi kuulla, liikennevirhemaksu annetaan asiakkaalle tiedoksi ainoastaan suullisesti. Lomaketta ei tulosteta asiakkaalle lainkaan, vaan se lähetetään POLOsta automaattisesti liikennevirhemaksuasioiden käsittelyjärjestelmä Liikkeeseen. Liike-järjestelmän kautta edustajalle lähetetään kuulemispyyntö asiassa. (Liike, luettu 1.5.2021.)

5.3 Liikennevirhemaksun maksamisen määräaika

Liikennevirhemaksu on maksettava 30 päivän kuluessa liikennevirhemaksupäätöksen tiedoksisaannista. Päätöksen maksutiedoissa ilmoitetaan maksun eräpäivä. Jos liikennevirhemaksuun on vaadittu oikaisua, maksua ei tarvitse suorittaa muuta kuin siinä tapauksessa, että oikaisuvaatimus hylätään ja oikaisupäätös sisältää maksuvelvoitteen. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 1.4.2021.)

Liikennevirhemaksun voi maksaa osissa, ja maksamiseen voi hakea lisää maksuaikaa samalla tavalla kuin sakkomenettelyssä määrättäviin sakkoihin. Asiaa käsitellään tarkemmin tämän raportin luvussa 4.11.2.

5.4 Muutoksenhaku

Liikennevirhemaksuun voi hakea oikaisua kirjallisesti liikennevirhemaksun määränneeltä viranomaiselta 30 päivän kuluessa liikennevirhemaksun tiedoksisaantipäivästä (Hallintolaki 49c§;

49d§). Oikaisuvaatimuksesta tehtyyn oikaisuvaatimuspäätökseen voi hakea muutosta valittamalla toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 13§;14§).

5.5 Liikennevirhemaksujen yhdistäminen

Jos epäillylle olisi tuomittava samalla kertaa useampi liikennevirhemaksu, tuomitaan rangaistukseksi vain yksi liikennevirhemaksu. Liikennevirhemaksu määrätään siten, että teoista säädetyn ankarimman liikennevirhemaksun summaa korotetaan 40 eurolla. (TLL 160§.)

Jos henkilön epäillään syylistyneen samalla kertaa sekä rikesakolla tai sakolla käsiteltävään rikokseen, että liikennevirhemaksulla käsiteltävään liikennერიkkomukseen, ei liikennevirhemaksua määrätä hänelle lainkaan (TLL 160§).

5.6 Ajokiellon määräämiseen vaikuttavat liikennevirhemaksut

Toistuva syylistyminen liikennერიkkomuksiin voi johtaa ajokiellon määräämiseen. Mikäli ajo-oikeuden haltija syylistyy vuoden sisällä kolmeen tai kahden vuoden sisällä neljään ajo-oikeuteen vaikuttavaan liikennერიkkomukseen, tulee poliisin määrätä hänet ajokieltoon. Poikkeuksena edelliseen ovat ensimmäisen ajo-oikeuden haltijat sekä moottoripyörän ajo-oikeuden haltijat, joilla ei ole auton ajo-oikeutta, ensimmäisen kahden vuoden ajan ajo-oikeuden alkamisesta. Heillä ajokieltoon johtaa vuoden sisällä kaksi, tai kahden vuoden sisällä kolme liikennერიkkomusta. (Ajokorttilaki 65§.)

Ajo-oikeuteen vaikuttavia liikennevirhemaksulla käsiteltäviä rikkomuksia ovat:

- Viestintävälineen käyttö ajon aikana
- Nopeuden ylitys vähintään 10km/h enintään 60km/h alueella
- Nopeuden ylitys vähintään 15km/h yli 60km/h alueella
- Punaisen liikennevalon noudattamatta jättäminen

Toistuvista liikennერიkkomuksista määrättyjen liikennevirhemaksujen lisäksi mukaan lasketaan myös muut liikennერიkoksista määrätty ja tuomitut rangaistukset. (Poliisi, luettu 1.5.2021.) Liikennevirhemaksua määräävän poliisimiehen ei tarvitse huolehtia ajokiellon määräämisestä, vaan liikennერიkkomuksia seuraa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (Liike, luettu 1.5.2021). Traficom lähettää ajo-oikeuden haltijalle muistutuksen ajokiellon määräämisperusteista siinä vaiheessa, kun seuraava liikennერიkkomus johtaisi ajokieltoharkintaan (Ajokorttilaki 65§).

6 POLIISIN OPERATIIVISET LOMAKKEET

Poliisin operatiiviset lomakkeet -sovellus eli POLO mahdollistaa sähköisten asiakirjojen luomisen myös poliisin ajoneuvoista käsin. Lisäksi ne ovat sähköisesti siirrettävistä Poliisiasiain tietojärjestelmään eli Patjaan. (Hallinnon tietotekniikkakeskus 2015.)

6.1 POLOn käyttötarkoitus

POLOlla on ensisijaisesti tarkoitus kirjata sakkoja ja liikennevirhemaksuja poliisin liikennevalvonta- sekä valvonta- ja hälytystoimintasektorilla (Hallinnon tietotekniikkakeskus 2015). POLOlla voi lisäksi kirjoittaa esimerkiksi suppean kuulustelun, ajokiellon tai raskaan liikenteen valvonnan yhteydessä tienvarsiraportin. Poliisin operatiiviset lomakkeet -sovellus on tällä hetkellä ainoa poliisin kenttäjärjestelmä, jolla voi luoda sekä rikosasian että hallintoasian (Huuskonen 2020).

6.2 Rikosasia ja hallinnollinen seuraamus POLOssa

POLOn käyttäjä valitsee itse rikkomukseen sopivan teontarkenteen, jonka jälkeen järjestelmä määrittelee automaattisesti, käytetäänkö rikosasian vai liikennevirhemaksun piiriin kuuluvaa seuraamusta. POLOsta löytyy samat teontarkenteet kuin Poliisihallituksen vuonna 2019 laatimasta käsikirjasta ”Käsikirja rangaistusten määrittämiseksi sakon ja rikesakon määrittämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä”, josta tuttavallisemmin käytetään nimitystä ”Sakkokäsikirja”. Sakkokäsikirjaa ja siinä olevia teontarkenteita päivitetään sitä mukaa, kun muutoksia tai puutteita ilmenee.

Sakkoasioiden ja liikennevirhemaksujen teontarkenteet erottaa sakkokäsikirjassa muun muassa erilaisesta numeroinnista. Liikennevirhemaksujen teontarkenteet on numeroitu alkamaan esimerkiksi H1.17, kun taas sakkoasioissa teontarkenne on pelkkä numerosarja, esimerkiksi 52001. Lisäksi tieliikennelain perusteella liikenneturvallisuuden vaarantamisena rangaistavan rikkomuksen teontarkenteessa on aina mainittu abstraktin vaaran vaatimus, eli ”teko oli omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle”. (Huuskonen 2020.)

6.3 Teontarkenteen valinta

Sakkorangaistusta tai liikennevirhemaksua määrätessä poliisi täyttää POLOssa syyn, eli teontarkenteen, mistä teosta sakko tai virhemaksu määrätään. Teontarkenteesta tulee ilmetä tapahtumainkulku, joka täyttää rikoksen tai rikkomuksen tunnusmerkistön sekä mihin lainkohtiin rikos tai rikkomus ja sen rangaistavuus perustuu (Taipale & Arvelin, luettu 1.2.2021). Teontarkenteita on

satoja erilaisia liittyen tienkäyttäjiin, vähäisiin omaisuusrikoksiin, kalastukseen, vesiliikenteeseen, järjestyslain rikkomiseen ja niin edelleen (Poliisihallitus 2019, luettu 12.3.2021). POLOssa on hakukenttä, jonka avulla voi hakea asiaan liittyvillä sanoilla oikeaa teontarkennetta (Huuskonen 2020). Esimerkiksi suojatiehen liittyvien rikkomusten teontarkenteet löytyvät siis kirjoittamalla hakukenttään sana ”suojatie”. Osa teontarkenteista ei kuitenkaan sisällä niitä sanoja, joita puhekielessä yleensä käytämme, jonka takia oikeaa teontarkennetta voi olla vaikea löytää.

6.4 Poliisin harkinta

Sakko- tai liikennevirhemaksuasiaa käsiteltäessä yksittäisen poliisin tulee punnita muun muassa sitä, määrääkö hän seuraamuksen itse teosta, siitä mihin teko johti, vai mahdollisesti molemmista. Lisäksi liikennevirhemaksu vähäisemmäksi rikkomukseksi luokiteltuna voi tulla kuljettajalle kalliimmaksi kuin moitittavuudeltaan vakavampi teko, joka käsitellään sakkorangaistuksena.

Esimerkki 1:

Ajoneuvon kuljettaja jättää noudattamatta pakollinen pysäyttäminen -liikennemerkkin ja kääntyy oikealle. Muu liikenne on vähäistä, eikä muiden turvallisuudelle aiheutunut vaaraa. Rangaistukseksi määrätään kiinteä 100 euron liikennevirhemaksu.

Esimerkki 2:

Ajoneuvon kuljettaja jättää noudattamatta pakollinen pysäyttäminen -liikennemerkkin ja kääntyy vasemmalle. Kuljettaja jättää huomioimatta sekä oikealta että vasemmalta tulevien kaistojen liikenteen, joita kohtaan hän on väistämisvelvollinen. Muu liikenne on vilkasta, joten teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa muiden turvallisuudelle. Kuljettajalle määrätään 10 päiväsakon sakkorangaistus liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Minimitulojen mukaan yksi päiväsakko on 6 euroa ja näin ollen kuljettaja saa 60 euron sakkorangaistuksen.

6.5 Lisätiedot tapahtuman kulusta

Teontarkenne on kuvaus rikoksen tunnusmerkit täyttävästä tapahtumasta. POLOon voidaan kirjata myös tapahtuman lisätietoja koskien esimerkiksi olosuhteita tai päiväsakon liukuman käytön perusteita. Lisätietojen kirjaaminen on avainasemassa etenkin silloin, kun sakon tai liikennevirhemaksun saaja valittaa päätöksestä. Lähtökohtaisesti valitus käsitellään poliisin paikan päällä POLO-lomakkeeseen kirjaamien tietojen pohjalta.

6.6 Omia kokemuksiamme teontarkenteiden valinnasta

Työharjoittelumme aikana huomasimme sakkoa ja liikennevirhemaksua määrättäessä ongelmia oikean teontarkenteen löytämisessä. Yritimme löytää oikean teontarkenteen etsimällä sitä esimerkiksi sakkokäsikirjasta ja kysymällä apua kollegoilta. Aina sopivaa teontarkennetta ei siitä huolimatta löytynyt.

Esimerkiksi metsään ulosajaneen ajoneuvon kuljettajaa sakotettaessa emme löytäneet lainkaan teontarkennetta, jossa olisi selkeästi kerrottu moottorikäyttöisen kulkuneuvon kuljettajan ajaneen ulos ajoradalta. Kollegoidemme mukaan aiemmin vastaavissa tilanteissa oli käytetty teontarkennetta ”ei noudattanut olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta vaaran ja vahingon välttämiseksi”. Kyseinen teontarkenne oli kuitenkin tieliikennelain uudistuksen myötä poistunut sakkokäsikirjan valikoimasta. Tilanteissa päädyttiin käyttämään teontarkennetta ”moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajana ajoi ajoneuvoa muulla tienosalla kuin ajoradalla tavalla, joka on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle”. Tarkenne ei kuitenkaan tuntunut täysin vastaavan tilannetta, sillä metsä ei lähtökohtaisesti ole tienosa, eikä kuljettaja oikeastaan ajanut metsässä. Myöhemmin harjoittelumme aikana sakkokäsikirjaa täydennettiin siten, että 12.3.2021 tarkastelemaamme sakkokäsikirjaan oli lisätty vastaavanlaisiin tilanteisiin sopivia teontarkenteita. Nyt sakkokäsikirjasta löytyy ulosajoon sopivat uudet teontarkenteet tieltä luisuminen ja suistuminen, jotka olemme lisänneet muistioon helpottamaan sakon ja liikennevirhemaksun määrittämistä ulosajotilanteessa.

Kolaritilanteissa sen sijaan huomasimme, että oikean teontarkenteen löytämiseksi tulee pohtia syitä mistä yhteentörmäys johtui, kuten puutteellinen etäisyys toiseen tienkäyttäjään, peruuttaminen, kääntyminen tai kaistan vaihto. Aiemmin vastaavissa tilanteissa oli käytetty esimerkiksi turvallisen tilannenopeuden noudattamatta jättämistä tai edellisessä kappaleessa mainittua pykälää huolellisuusveloitteesta. Näitä teontarkenteita ei enää uuden tieliikennelain voimaantulon myötä ollut käytettävissä lainkaan.

Myös törmäyksen vaaran aiheuttaneiden tekojen tarkenteet löytyivät aiemmin hieman eri sanamuodossa. Esimerkiksi peräänajon vaaran aiheuttava riittävän turvavälin puute oli kirjattu sakko-käsikirjaan aiemmin muodossa ”ei pitänyt riittävää etäisyyttä edellä kulkevaan siten, että aiheutti päälleajon vaaran”. Nykyään sanamuoto kuuluu ”moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajana ei pitänyt edellä kulkevaan ajoneuvoon tai raitiovaunuun sellaista etäisyyttä, ettei peräänajon vaaraa ollut”. Konstaapelit ovat tottuneet etsimään tarkennetta hakusanalla ”päälleajo”, mutta tarkenteen uudistettua muotoa ei tutulla hakusanalla enää löydykään. Uudistetuista teontarkenteista ei myöskään löydy aiemmin käytössä ollutta tarkennetta ”aiheutti peräänajon”. Nykyään siis tarkastellaan ainoastaan peräänajoon johtanutta toimintaa, ei toiminnan seurauksena tapahtunutta peräänajoa. Olemmekin keränneet törmäystilanteisiin johtaneiden tekojen syitä ja niiden tarkenteisiin soveltuvia hakusanoja muistioomme helpottamaan oikean teontarkenteen löytämistä.

Toivomme muistiomme auttavan oikean teontarkenteen löytämisessä, nopeuttavan sakotustilannetta ja siten myös partioiden vapautumista tehtäviltä. Laajemmassa mittakaavassa ajatellen oikeiden teontarkenteiden käyttäminen voi vaikuttaa myös poliisin resurssien kohdentamiseen, kun sakot ja liikennevirhemaksut tilastoidaan todenmukaisesti.

7 MUISTIO

7.1 Muistion rakenne ja toteuttaminen

Muistiomme koostuu kolmesta erillisestä osiosta. Ensimmäiseen osioon olemme tiivistäneet yleistä asiaa sakoista ja liikennevirhemaksuista. Kerromme, missä tapauksessa asia soveltuu sakkomenettelyyn käyttöön ja mitä asianosaisten suostumus sakkomenettelyyn tosiasiassa tarkoittaa. Lisäksi osiosta löytyy vastauksia kysymyksiin, joita asiakas saattaa sakotustilanteessa kysyä poliisilta.

Toiseen osioon olemme keränneet tietoa eri sakkolajien ja liikennevirhemaksun tiedoksiantamisesta asiakkaalle. Muistiossa on oma sivu jokaiselle sakkolajille ja liikennevirhemaksulle. Sivulla kerrotaan ensin, missä tilanteessa kyseistä sakkolajia voi käyttää, ja mitä suostumuksia sen käyttäminen edellyttää. Tämä jälkeen sivulla on kerrottu sellaiset asiat, jotka asiakkaalle tulisi kertoa kyseistä sakkoa tai liikennevirhemaksua tiedoksiannettaessa.

Kolmanteen osioon olemme koonneet hakusanoja päivittäisessä työssä usein vastaan tuleviin sakotustilanteisiin sopiviin teontarkenteisiin. Muistiossa keskitymme ainoastaan sellaisiin teontarkenteisiin, joita saattaa muuten olla hankalaa löytää. Uuden tieliikennelain voimaantulon myötä teontarkeiden sisältö osittain muuttui, eikä teontarkennetta välttämättä löydy enää samalla hakusanalla, kuin millä poliisimies on sitä tottunut etsimään. Muistiomme kolmannessa osassa annamme esimerkkitalanteiden avulla vinkkejä siitä, millä hakusanalla tilanteeseen sopivan teontarkenteen voisi löytää.

Koko opinnäytetyöprosessin ajan suunnitelmamme oli, että muistio sisältää vain tarpeelliset tiedot mahdollisimman selkeästi ja lyhytsanaisesti. Poliisimiesten käytössä on jo ennestään lukuisia ohjeita, määräyksiä ja opinnäytetöinä tehtyjä oppaita ja muistioita, mutta ne ovat usein pitkiä, ja niistä voi olla vaikeaa löytää tarvitsemansa tieto nopeasti ja helposti.

Halusimme tehdä tästä muistiosta sellaisen, jonka poliisi voi tarvittaessa avata tietokoneella myös poliisin ajoneuvoista käsin. Muistiota ei ole suunniteltu taskuun tulostettavaksi oppaaksi, vaan sen voi avata käytettäväksi sähköisenä versiona millä tahansa tietokoneella. Lisäksi suurimmalla osalla poliisimiehistä on nykyään työkäytössään henkilökohtainen älypuhelin, joten muistion voi avata puhelimen kautta missä ja milloin vain.

Muistiossa on varattu oma sivu jokaiselle aiheelle, joten muistiosta voi halutessaan myös tulostaa vaikka vain yksittäisiä sivuja jotakin tiettyä aihetta koskien. Muistion ulkoasu on toteutettu Word -tekstinkäsittelyohjelmalla.

7.2 Aineiston keräämisen menetelmät

Muistion sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksun tiedoksiantoa käsittelevät osiot perustuvat kokonaan lainsäädäntöön ja viranomaisille annettuihin ohjeisiin ja määräyksiin. Muistioon keräämämme tiedot sekä niissä käyttämämme lähteet esittelemme laajemmin tämän raportin teoriaosuudessa. Kun olimme kirjoittaneet sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua koskevan teoriaosuuden, kokosimme sieltä tärkeimpiä asioista tiivistettäväksi muistioon.

Valitessamme asioita, jotka mielestämme piti löytyä myös muistiosta, käytimme apuna rikesakkomääräyksen, sakkomääräyksen, sakkovaatimuksen, rangaistusvaatimuksen ja liikennevirhemaksupäätöksen mukana asiakkaalle tulostuvia ohjeita. Valitsimme ohjeista asioita, jotka asiakkaalle on hyvä kertoa kirjallisen ohjeen lisäksi myös suullisesti, jotta poliisi voi varmistua asiakkaan todella saaneen ja ymmärtäneen kyseiset tiedot. Lisäksi hyödynsimme asioita valitessa omia kokemuksiimme sakotustilanteista työharjoittelumme ajalta. Muistiosta löytyy vastauksia kysymyksiin, joita asiakkaat ovat meille sakon tiedoksiannon yhteydessä esittäneet.

Teontarkenteen valintaa käsittelevää osiota varten tarkastelimme Poliisihallituksen ylläpitämän PolStat -järjestelmän sakko- ja liikennevirhemaksutilastoja ajoilta 1.1.-31.12.2019 ja 1.6.-31.12.2020. Vuonna 2019 oli käytössä vielä vanha tieliikennelaki, joten sinä vuonna määrätyt sakot ovat pelkkiä rikesakkoja ja sakkoja. Silloin käytössä oli myös vanhan tieliikennelain mukaiset teontarkenteet, joita poliisimiehet olivat vuosikausia tottuneet käyttämään. Teontarkenteet löytyivät helposti, ja ne olivat monelle poliisimiehelle hyvin tuttuja ja paljon käytettyjä.

Toinen tarkasteltava tilasto on ajanjaksolta, jolloin uusi tieliikennelaki oli juuri astunut voimaan. Lakimuutoksen myötä aiemmin käytössä olleita teontarkenteita poistui ja uusia tuli tilalle. Liikenteessä määrättävät rikesakot muuttuivat liikennevirhemaksuiksi. Tarkasteltavan ajanjakson aikana myös maailmanlaajuinen koronapandemia vähensi ihmisten liikkumista tieliikenteessä moottoriajoneuvoilla, kun taas jalankulku ja pyöräily lisääntyivät (Liikenneturva, 2020).

Uuden tieliikennelain voimaantulon ja tienkäyttäjien liikkumismuotojen muutoksen takia emme kokeneet tarkoituksenmukaisena esitellä tai vertailla eri ajanjaksoilla kirjoitettujen sakkojen lukumääriä. Sen sijaan hyödynsimme tilastoja tutkimalla ja vertailemalla, minkälaisilla teontarkenteilla ja minkälaisista teoista poliisit olivat sakkoja kirjanneet.

Teontarkenteita valitessamme vertailimme äsken mainittuja tilastoja keskenään, ja etsimme sieltä eroavaisuuksia. Vuoden 2019 tilastosta etsimme sakkoja, joita oli lukumäärällisesti kirjoitettu eniten. Tämän jälkeen tutkimme ajantasalla olevasta sakkokäsikirjasta, onko vastaavaa teontarkennetta enää olemassa. Vuoden 2020 tilastosta tarkastelimme, minkälaisia teontarkenteita uuden tieliikennelain myötä sakkoihin oli kirjattu. Näitä tietoja yhdistelemällä löysimme sellaisia teontarkenteita, jotka ovat aiemmin olleet käytössä, mutta uuden tieliikennelain myötä niitä ei enää ainakaan samansisältöisenä ole olemassa. Sakkokäsikirjaa ja vuoden 2020 tilastoa tutkimalla pyrimme löytämään vaihtoehtoisia teontarkenteita, joilla ennen paljon käytetyn tarkenteen voisi tänä päivänä korvata.

Tämän lisäksi hyödynsimme teontarkenteiden valinnassa omaa työharjoittelumme aikana kertynyttä kokemusta siitä, minkälaisista teoista sakkoja usein kirjoitetaan, ja mitä teontarkenteita on ollut haastavaa löytää. Olemme keskustelleet aiheesta myös kollegoidemme kanssa, ja saaneet sitä kautta vihjeitä, minkälaisia haasteita muilla poliisimiehillä on ollut teontarkenteita valitessaan.

7.3 Teontarkenteiden rajaus

Erilaisia teontarkenteita löytyy sakkokäsikirjasta jopa pari tuhatta, eikä muistiossa ole tarkoitus esitellä niitä kaikkia. Muistiossa käsitelty teontarkenteet ovat liikenteeseen liittyviä, poliisin päivityksessä työssä usein eteen tulevia tilanteita, joihin syystä tai toisesta voi olla haastavaa löytää oikeaa teontarkennetta sakkokäsikirjasta.

Muistiossa käsiteltävät sakko- ja liikennevirhemaksujen teontarkenteet on rajattu koskemaan vain tieliikenteen käyttäjiä. Olemme jättäneet muistion ulkopuolelle raitiovaunuihin, vaarallisten aineiden kuljetukseen, raskaaseen liikenteeseen sekä henkilö- ja eläinkuljetuksiin liittyvien rikosten ja rikkomusten teontarkenteet. Emme käsittele niitä muistiossa, koska omien kokemusiemme perusteella niitä ei esiinny valvonta- ja hälytyssektorin päivittäistoiminnassa. Työmme on täysin suomenkielinen, joten myös kaikki ruotsinkieliset teontarkenteet on muistiossamme jätetty huomioimatta.

Muistiossamme ei myöskään käsitellä eri rikkeiden tai rikkomusten seuraamuksia, eli liikennevirhemaksun summaa tai päiväsakkojen lukumääriä tai niiden liukumaa. POLO-järjestelmä kertoo teontarkenteen valinnan jälkeen käyttäjälle kyseisestä rikkeestä tai rikkomuksesta koituvan seuraamuksen ja käytettävissä olevan liukuman päiväsakkojen lukumäärälle.

Valitsimme muistioon teontarkenteita sillä perusteella, että niitä on muuten haastavaa löytää. Valitsemamme teontarkenteet eivät sisällä sanaa, jolla sen voisi mielestämme kuvitella löytyvän sakkokäsikirjasta. Esimerkkinä mainittakoon tilanne, jossa ajoneuvo on ajanut tieltä ulos. Äkkiseltään voisi ajatella, että teontaranne löytyisi hakusanalla ”ulosajo”. Sen sijaan ajoneuvo onkin ”luisunut” tai ”suistunut” tieltä.

Suuri osa teontarkenteista löytyy toki helposti ja loogisilla hakusanoilla. Sellaisia teontarkenteita ei ollut mielestämme tarkoituksenmukaista käsitellä muistiossamme, koska ne löytyvät sujuvasti ilman apuakin. Muistiossamme on keskitytty ainoastaan niihin teontarkenteisiin, joiden löytämisessä voi mielestämme olla hankaluuksia.

8 POHDINTA

8.1 Opinnäytetyön toteutus ja siinä esiintyneet haasteet

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää sakotustilannetta niin poliisin kuin asiakkaankin näkökulmasta tekemällä muistio, johon on kerätty tietoa sakkolajin valinnasta ja sakon tiedoksiantamisesta asiakkaalle. Lisäksi halusimme kerätä muistioon joitakin hankalasti löydettävissä olevia teontarkenteita, jotta sakon tai liikennevirhemaksun kirjaaminen sujuisi helpommin ja joutuisammin.

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme tutkimalla ja keräämällä lähteitä, joihin voimme työmme tietopohjan perustaa. Työmme aiheena oleva sakkomenettely on laissa tarkoin säädelty, joten halusimme kerätä ensin vahvan ja luotettavan tietoperustan teoriaosuuden kirjoittamiseen. Lähdemateriaalin keräämisen jälkeen kirjoitimme raporttimme teoriaosuuden valmiiksi. Vasta teoriapohjan ollessa valmis, aloimme miettiä mitä asioita haluamme kertoa muistiossa. Tavoitteemme oli tehdä muistiosta selkeä ja ytimekäs, joten halusimme sen sisältävän vain välttämättömän tiedon. Muistio onkin oikeastaan muistikirja raportissamme esitellyistä asioista. Kaikki muistioomme koottu tieto, termistö ja lainsäädäntö lähteineen on kerrottu raporttimme teoriaosuuksissa.

Muistion rajaaminen osoittautui loppujen lopuksi koko opinnäytetyöprosessimme hankalimmaksi vaiheeksi. Koimme, että muistioon koottavia asiakkaalle sakotustilanteessa kerrottavia asioita ei voi kovinkaan paljon karsia ilman, että asiakkaan oikeusturva kärsii. Sakkoa tai liikennevirhemaksua kirjattaessa POLO kertoo poliisin kirjaamien tietojen perusteella automaattisesti, mikä sakkolaji kyseisessä tilanteessa muodostuu käytettäväksi. Sen takia emme kokeneet tarpeelliseksi hukata paljoakaan tilaa sakkolajin valintaa käsitteleville asioille. Sen sijaan koimme tärkeäksi, että kun käytettävä sakkolaji on selvillä, muistiossa on selkeä tieto siitä, miten se annetaan asiakkaalle tiedoksi.

Lisäksi koimme hankalaksi teontarkenteiden määrän rajaamisen, sillä sakkojen ja liikennevirhemaksujen teontarkenteita on käytössä yli 300 sivuisen sakkokäsikirjan verran. Asiaa pitkään mietittyämme päädyimme vertaamaan uuden ja vanhan tieliikennelain aikana kirjatuihin sakoissa käytettyjä teontarkenteita. Tarkoituksenamme oli selvittää, mitä vuonna 2019 sakoissa usein käytettyjä teontarkenteita ei olekaan mukana enää vuonna 2020 kirjatuihin sakoissa. Tarkastimme ajantasaisesta sakkokäsikirjasta, voisiko jonkin aiemmin ahkerasti käytössä olleen teontarkenteen puuttuminen johtua siitä, että sitä ei enää uuden tieliikennelain voimaantulon myötä ole olemassa, ja millä hakusanoilla saman teontarkenteen voisi nyt löytää.

Toinen erittäin suuri haaste oli se, että sakkokäsikirja muuttuu ja täydentyy jatkuvasti. Kun valitsimme opinnäytetyömme aihetta syksyllä 2020, omien kokemustemme perusteella sakkoa ja liikennevirhemaksua kirjoittava poliisi oli usein siinä tilanteessa, että päivittäin eteen tulevilla rikkomuksissa oikeaa teontarkennetta ei vain yksinkertaisesti löytynyt. Joko sopivaa teontarkennetta ei ollut, tai se oli kirjattu niin hankalasti, ettei sitä osattu etsiä. Sen takia halusimme opinnäytetyössämme keskittyä myös siihen, miten oikean teontarkenteen löytää helposti, tai mitä vaihtoehtoisia tarkenteita erilaisissa tilanteissa voisi käyttää.

Kun olimme jo aloittaneet työmme tekemisen, sakkokäsikirjaan tuli merkittäviä lisäyksiä koskien juuri niitä kaikista haastavimpia teontarkenteita, joiden takia olimme aiheen ylipäättään valinneet. Teontarkenteita lisättiin ja muokattiin paljolti juuri niiltä osin, joita olimme työssämme aikoneet käsitellä. Työmme tarpeellisuus teontarkenteiden valinnan osalta heikkeni sen takia merkittävästi. Koemme silti positiivisena, että puutteisiin ja virheisiin reagoidaan, ja niitä korjataan jatkuvasti. Oikean teontarkenteen löytäminen on jo nyt huomattavasti helpompaa kuin työharjoittelumme alkuvaiheessa.

8.2 Työn luotettavuus

Opinnäytetyömme teoriapohja, teoriaosuuden lähteet ja niiden valinta on esitelty opinnäytetyömme raportissa. Opinnäytetyömme raportti on kirjallisuuskatsaus lakeihin, viranomaisten ylläpitämiin sivustoihin ja ohjeisiin, sekä opinnäytetyöoppaisiin ja aiemmin tehtyihin opinnäytetöihin ja niiden tuotteina tehtyihin oppaisiin. Koemme opinnäytetyössämme tiedon olevan luotettavaa, koska se perustuu lähes täysin lakeihin sekä viranomaisten tuottamiin ja ylläpitämiin lähteisiin ja verkkosivustoihin. Lisäksi olemme kartuttaneet aiheeseemme liittyvää tietopohjaa keskustelemalla kollegoiden ja opiskelijatovereiden kanssa työn tarpeellisuudesta ja sisällöstä.

Huomioitavaa lukijan kannalta on kuitenkin se, että lait ja ohjeistukset muuttuvat edelleen koko ajan. Vaikka työmme on tekoheikkellä koottu luotettavista lähteistä peräisin olevista faktatiedoista, voi lainsäädäntö muuttua nopeallakin aikataululla paljon. Lisäksi uusia teontarkenteita lisätään sakkokäsikirjaan sitä mukaa kun puutteita huomataan. On mahdollista, että tulevaisuudessa tässä muistiossa esittelemiämme teontarkenteita ei enää ole käytössä, tai niiden ohelle on tullut tarkenteita, jotka kuvaisivat käsiteltävää tekoa vielä täsmällisemmin. Ajantasaisen lainsäädännön tarkastaminen ja varmistaminen jää lukijan vastuulle.

8.3 Yhteenveto ja arviointi

Tämä opinnäytetyö oli meille molemmille ensimmäinen laatuaan, ja koemme onnistuneemme siinä hyvin. Prosessin aikana olemme oppineet paljon syventävää tietoa sakkomenettelystä ja tieliikennelaista. Lisäksi olemme kehittyneet sakkomenettelyssä käytettävien tietojärjestelmien käyttämisessä.

Koemme tämän opinnäytetyön täyttäneen tavoitteensa kehittämällä ja syventämällä tietojamme sakkomenettelyn käytöstä ja opinnäytetyön tekemisestä. Työn tekeminen on parantanut valmiutamme työelämään, koska olemme etsineet tietoa eri lähteistä ja soveltaneet opinnäytetyöprosessin aikana oppiamme asioita sakotustilanteisiin työelämässä. Toiminnallinen opinnäytetyö, siinä käyttämämme lähdemateriaali ja aiheen valinta ylittääkään olivat mielestämme onnistuneita. Uskomme tämän opinnäytetyön palvelevan meitä tulevissa työtehtävissä.

Teontarkenteiden rajauksen olisi mielestämme voinut toteuttaa paremmin esimerkiksi tekemällä selvityksen siitä, mitä teontarkenteita muilla poliiseilla on ollut hankala löytää sakotustilanteissa. Kyselytutkimuksen toteutuksesta olisi kuitenkin tullut hyvin laaja, koska mielipiteitä on yhtä monta kuin sakon kirjaajiakin. Opinnäytetyöhön varattu aika ei työn muun sisällön lisäksi olisi riittänyt tutkimuksen toteuttamiseen kahden opiskelijan voimin. Käytettävien teontarkenteiden tarkempi analysointi voisikin olla hyvä jatkokehitysidea opinnäytetyöllemme.

LÄHTEET

Ajokorttilaki 29.4.2011/386

Hakala, Juha: 2004: Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Gaudeamus.

Hallamaa, Ilmari 2018: Sakkolakiuudistus. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. YAMK-opinnäytetyö.

Hallinnon tietotekniikkakeskus 2015: Poliisin operatiivinen lomakesovellus (POLO) käyttöohje POL-2015-6993

Hallintolaki 6.6.2003/434

Hirvonen, Ari 2011: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17, Helsinki. Luettavissa: https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf. Luettu 12.5.2021

HE 94/2009. Eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Huuskonen, A. 2020: Liikennevirhemaksu – Polon toiminnallisuudet ja käyttäminen. Poliisihallitus teknologiayksikkö, sinetti. Luettu 31.1.2020

Huuskonen, A. & Jeronen, A. 2020: Poliisin operatiivinen lomakesovellus POLO 3.1. Käyttöohje. Poliisihallitus.

Kananen, Jorma 2015: Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja

Laitinen, Sonja 2017: Sakkouudistus. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 5.7.2019/808

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689

Laki rikesakkorikkomuksista 18.11.2016/986

Laki rikosuhrimaksusta 22.5.2015/669

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 27.8.2010/754

Laki sakon täytäntöönpanosta 9.8.2002/672

Liikenneturva: Korona aiheuttanut huolta liikenteessä – onnettomuuksia kuitenkin vähemmän. Luettavissa:

<https://www.liikenneturva.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/korona-aiheuttanut-huolta-liikenteessa-onnettomuuksia-kuitenkin-vahemman#30266c0e>. Luettu 22.2.2020

Liikennevirhemaksuasioiden käsittelyjärjestelmä Liike -käyttöohje. Luettu 1.5.2021

Määttä, Tapio & Paso, Mirjami 2019. Johdatus oikeudellisen ratkaisun teoriaan. Teoriatiivistelmä, Juristivalmennus. Luettavissa: <https://www.juristivalmennus.fi/wp-content/uploads/OIKEUDELLISEN-RATKAISUN-TEORIA-TIIVISTELM%C3%84-mallipdf.pdf>.

Taipale, Margit & Arvelin, Konsta: Sakotuksen ABC. Sinetti. Luettu 1.2.2021

Oikeuslaitos: Rikesakko. Luettavissa:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/seuraamukset/rikesakko.html>. Luettu 30.1.2021

Oikeuslaitos: Sakko. Luettavissa:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/seuraamukset/sakko.html>. Luettu 30.1.2021

Oikeusministeriö: Sakon muuntorangaistuksen käyttöä laajennetaan 2021 alkaen. Luettavissa:

<https://oikeusministerio.fi/-/sakon-muuntorangaistuksen-kayttoa-laajennetaan-2021-alkaen>. Luettu 30.1.2021

Oikeusrekisterikeskus: Liikennevirhemaksu. Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/liikennevirhemaksu.html>.

Luettu 1.4.2021

Oikeusrekisterikeskus: Sakkomääräys. Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakkomaarays.html>. Luettu 4.1.2021

Oikeusrekisterikeskus: Sakkovaatimus. Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakkovaatimus.html>. Luettu 4.1.2021

Oikeusrekisterikeskus: Sakon muuntorangaistus. Luettavissa:

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakonmuuntorangaistus.html>. Luettu 30.1.2021

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009: Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. WSOYpro Oy.

Poliisi: Liikennevirhemaksu. Luettavissa: <http://www.poliisi.fi/liikennevirhemaksu>. Luettu 1.5.2021

Poliisi: Saitko sakon? Luettavissa: <https://poliisi.fi/saitko-sakon>. Luettu 11.11.2020

Poliisihallitus 2019: Käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä POL-2019-13145, "Sakkokäsikirja".
Luettu 12.3.2021

POLO: Rikesakkomääräys -lomake. Luettu 1.3.2021.

POLO: Sakkomääräys -lomake. Luettu 1.3.2021.

POLO: Sakkovaatimus -lomake. Luettu 1.3.2021.

POLO: Rangaistusvaatimus- -lomake. Luettu 1.3.2021.

POLO: Liikennevirhemaksu -lomake. Luettu 1.3.2021.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Rikosuhripäivystys: Rikosuhrimaksu. Luettavissa:
<https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-kysyttya/rikosuhrimaksu/>. Luettu 16.1.2021

Syyttäjälaitos: Rangaistusvaatimus. Luettavissa:
<https://syyttajalaitos.fi/rangaistusvaatimus>. Luettu 30.1.2021

Syyttäjälaitos: Rikesakko-, sakko- ja rangaistuspäättely. Luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/rikesakko-sakko-ja-rangaistusmaatays>. Luettu 4.1.2021

Traficom: Liikennevirhemaksu ja liikennevirhemaksu. Luettavissa: <https://www.traficom.fi/fi/liikenne/tieliikenne/tieliikennelaki2020/liikennevirhemaksu-ja-liikennevirhemaksu>.
Luettu 30.1.2021

Tolppanen, Tommy 2020: POLO – anvisning. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Valtioneuvoston asetus päiväsakon rahamäärästä annetun asetuksen muuttamisesta 1037/2001

Valtioneuvoston asetus rikessakkorikkomuksista 1081/2015

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ylisirniö, Jonne 2018: Uudistuneen sakkomenettelyn kenttäopas. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.